

Stegosaurus het skelet van een dino

ROND HET SKELET IS
EEN KLEINE EXPOSITIE
INGERICHT.
[FOTO: KEES MOELIKER]

Eindelijk is er een dino in het museum te zien*. Vanaf 1 december 2007 staat er een skelet van een vijf meter lange *Stegosaurus* opgesteld op de eerste verdieping, als opmaat voor de tentoonstelling 'Opgeraapt Opgevest Uitgehakt' (over fossielen die in Nederland gevonden worden) die komend voorjaar opent. Het is een replica van het originele skelet van de soort *Stegosaurus stenops*, afkomstig uit de Bighorn Mountains in het noorden van de staat Wyoming, USA. Het origineel staat opgesteld in het Sauriermuseum Aathal in Zwitserland.

Het gebied waar dit skelet vandaan komt, staat bekend om de prachtige en vrijwel complete dinosauriër-skeletten die er worden gevonden. Het Zwitserse Sauriermuseum is daar al vele zomers actief om opgravingen te verrichten op het terrein van de Howe Ranch en de Red Canyon Ranch. Stegosauriërs behoren tot de Dinosauriërs, en daarbinnen tot de zogenaamde Ornithischia, een groep dino's met een vogel-achtig bekkenbeen. Tot deze grote groep behoren onder andere ook de bekende gehoornde *Triceratops* en de in Brussel tentoongestelde *Iguanodon*. Vrijwel alle Ornithischia waren planteneters. Behalve uit Noord-Amerika, zijn er vertegenwoordigers bekend uit Europa, Afrika, India en Oost-Azië.

Het dier waaraan dit skelet toebehoorde leefde in de Late Jura-tijd, een periode die ongeveer duurde van 160 tot 145 miljoen jaar geleden. Met een lengte van negen meter was dit de grootste soort. Het skelet dat het museum tentoonstelt, is nog niet voltooid.

Leefwijze

Stegosauriërs hielden er een vegetarische leefwijze op na. Ze aten vermoedelijk taai plantaardig materiaal dat in de bek werd afgeknipt en in de maag vermalen met behulp van mee ingeslikte stenen. Daarna werd het verteerd door gisting in het darmkanaal. Om die reden hadden ze een

relatief bescheiden gebit, maar een enorm lichaam waar maag en darmen als grote gistingsvaten in zaten. Ongetwijfeld werden ze regelmatig aangevallen door vleesetende dinosauriërs. We zien dan ook bij veel planteneters allerlei verdedigingsmechanismen: dikke huidplaten, hoorns op de kop of de staart, of een staart die eindigde in een grote knots. Deze *Stegosaurus* had een aantal vervaarlijke staartstekels.

De grote driehoekige rugplaten waren vermoedelijk niet voor de verdediging bestemd. Er zijn geen aanwijzingen dat ze konden bewegen en als pantser hadden ze geen nut. Ze zouden een functie gehad kunnen hebben bij de temperatuur-regulatie, zoals Afrikaanse olifanten dat doen met hun grote en sterk doorbloede oren. Maar wellicht dienden ze ook als imponeermiddel om vijanden af te schrikken.

Weinig hersens

Stegosaurus is bij het grote publiek ook bekend geworden om zijn uiterst geringe hersenomvang. De dieren hadden hersenen ter grootte van een walnoot. Veel diepe gedachten zullen ze dus niet gehad hebben, maar zelfs voor de voortbeweging van het enorme lichaam is zo weinig hersenvolume ontoereikend. Om die reden hadden ze een stel 'tweede hersens'. Dat was een verdikking van de ruggenmerg, ter hoogte van het bekken. Deze zenuwknop regelde dat het dier kon lopen. Dat mag vreemd lijken, maar bedenk dat wij bij de meeste bewegingen - zoals lopen, hardlopen en fietsen - ook niet met onze hersens nadenken over het zetten van iedere stap. Wanneer wij fietsen doen wij dat ook grotendeels met ons ruggenmerg. Ze zullen ook niet snel hebben kunnen lopen, hooguit enkele kilometers per uur. De staart was vermoedelijk vrij stijf en kon niet gebruikt worden als een derde achterpoot om rechtop te kunnen zitten. Het voedsel van de *Stegosaurus* zal dus vrij laag bij de grond hebben gezeten. [JR]

* [met dank aan Museum Natura Docet, Denekamp en Aart Walen (Creatures & Features)]